

بررسی پراکندگی بین المللی مجلات نمایه شده در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی

*رحیم علیجانی

عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور

alijanir@gmail.com

*نورالله کریمی

کارشناس ارشد مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری

karaminus@gmail.com

چکیده:

در این مقاله با بهره گیری از روش کتابسنجی به بررسی وضعیت مجلات کشورهای دارای مجله در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی پرداخته شده است. یافته ها نشان می دهد که تنها ۶۷ کشور در زمینه علوم در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله می باشند. ایالات متحده آمریکا با داشتن ۲۳۸۵ مجله و انگلستان با ۱۲۹۸ مجله در زمینه علوم به ترتیب در رتبه های اول و دوم قرار دارند. تنها چهار کشور آفریقایی از ۴۸ کشور در این قاره دارای مجله در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی در زمینه علوم می باشند. و از بین این چهار کشور، آفریقای جنوبی با ۱۷ مجله در زمینه علوم در رتبه اول قرار دارد. ۳۰ کشور از ۴۷ کشور قاره اروپا در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله در زمینه علوم می باشند و در این میان کشورهای انگلستان با ۱۲۹۸ مجله، هلند با ۵۸۵ مجله و آلمان با ۴۳۱ مجله به ترتیب در رتبه های اول تا سوم قرار دارند. ۲۱ کشور آسیایی از ۵۶ کشور در این قاره پهناور دارای مجله در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی در زمینه علوم می باشند. در بین این ۲۱ کشور ژاپن با ۱۶۳ مجله و چین با ۷۵ مجله در رتبه های اول و دوم قرار دارند. کشور ایران نیز در زمینه علوم در این پایگاه دارای ۶ مجله می باشد. به طور کلی ۳۹ کشور در بین کلیه کشورهای جهان دارای مجله در زمینه علوم اجتماعی در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی می باشند. که در بین این کشورها، ایالات متحده آمریکا با ۹۸۸ مجله، انگلستان با ۴۴۸ مجله و هلند با ۱۰۹ مجله به ترتیب در رتبه های اول تا سوم قرار می گیرند. در زمینه علوم اجتماعی، قاره

آمریکا تنها ۷ کشور از ۳۶ کشور، قاره اروپا ۲۱ کشور از ۴۷ کشور، قاره آسیا ۸ کشور از ۵۶ کشور و قاره آفریقا تنها ۱ کشور و اقیانوسیه با ۱۷ مجله در این پایگاه دارای مجله می باشند. به طور کلی ۱۱ کشور مسلمان در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله هستند و از میان آنها تنها کشور مسلمانی که در زمینه علوم اجتماعی مجله دارد ترکیه با ۱ مجله است.

کلید واژه ها: پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی، کتابسنجی، مجلات

مقدمه

پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی شامل محصولات مختلف اطلاعاتی بر پایه نمایه سازی استنادی^۱ منابع علمی است که در طی ۵۰ سال گذشته توسط موسسه اطلاعات علمی^۲ در کشور آمریکا در اختیار عموم علاقه مندان در سراسر جهان قرار گرفته است. ایده ایجاد این نوع پایگاه اطلاعاتی برای اولین بار توسط یوجین گارفیلد^۳ مطرح و اجراء گردید (علیجانی و دهقانی، ۱۳۸۵) و در حال حاضر مهمترین و جامع ترین پایگاه اطلاعاتی استنادی در سراسر جهان می باشد. پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی با به تعبیری دیگر نمایه نامه های استنادی آی.اس.آی در حال حاضر به سه فایله اطلاعاتی قابل تقسیم هستند که عبارتند از: ۱- نمایه استنادی علوم^۴، که پوشش موضوعی آن شامل: علوم محض، علوم کاربردی، پزشکی، دامپزشکی، کشاورزی و برخی دیگر از رشته ها است، ۲- نمایه استنادی علوم اجتماعی^۵، که پوشش آن رشته های مختلف علوم اجتماعی است و ۳- نمایه استنادی هنر و علوم انسانی^۶، که چنانکه از نام آن برمی آید،

کمی و مقایسه‌ای داشته‌اند. دلیل این است که این نمایه‌نامه‌های استنادی ویژگی‌های مهمی دارند که آن‌ها را از سایر پایگاه‌های اطلاعاتی متمایز کرده است. اهم این ویژگی‌ها عبارتند از:

- نمایه‌نامه‌های استنادی آی.اس.آی شامل پایگاه اطلاعاتی از مجلات کلیه رشته‌های دانشگاهی می‌باشد که در حال حاضر مجموعه‌ای در حدود ۹۰۰۰ مجله را در خود جای داده است (علیجانی و دهقانی، ۱۳۸۵). شکل بسط یافته نمایه‌نامه استنادی آی.اس.آی، مجلات بیشتری را در خود جای داده است، تاجایی که تعداد مجلات تحت پوشش را بیش از ۱۴۰۰۰ هزار عنوان نیز ذکر کرده‌اند (صبوری، ۱۳۸۵). طبیعت چند رشته‌ای بودن این پایگاه اطلاعاتی امکانات بی‌همتایی را برای فعالیت‌های پژوهشی فراهم می‌آورد.

- پایگاه اطلاعاتی شامل ارجاع‌های استناد شده از کلیه مجله‌های تحت پوشش است که مطالعات مختلف از جمله تحلیل استنادی را امکان‌پذیر می‌کند.

- موسسه اطلاعات علمی (ISI) کلیه مطالب و اقلام موجود در مجلات را نمایه‌سازی می‌کند. این نمایه‌سازی به اصطلاح «جلد به جلد»^{۱۳} نامیده می‌شود و شامل سرمقاله، اخبار، تصحیحات و توضیحات، نامه‌ها و مهمتر از همه مقالات می‌باشد.

- موسسه اطلاعات علمی، اطلاعاتی از قبیل: نام/ نام‌های کلیه افراد دست‌اندرکار نگارش یک مدرک، وابستگی سازمانی همگی و آدرس، و در سال‌های اخیر پست الکترونیک آن‌ها را ذکر می‌کند.

- نمایه‌نامه‌های استنادی آی.اس.آی شامل عنوان‌های کلیه مدرک‌های نمایه‌شده، همراه با چکیده و کلیدواژه‌های اختصاص یافته به هر مدرک می‌باشد.

- فیلدهای مختلفی از جمله جستجو از طریق وابستگی سازمانی و کشور محل تولید مدرک نیز امکان‌پذیر است که بندرت در پایگاه‌های اطلاعاتی دیگر دیده می‌شود.

- پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای یک نرم‌افزار قدرتمند تجزیه و تحلیل اقلام بازیابی شده است که می‌تواند نتایج را بر اساس کشور، سازمان و شخص تولیدکننده مدرک، مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد. در این پژوهش مجلات کشورهای مختلف جهان که در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی نمایه شده‌اند، از نظر پراکندگی بین‌المللی مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

پیشینه پژوهش:

صبوری (۱۳۸۴) در پژوهشی تحت عنوان «ارزیابی مجلات ایرانی فهرست شده در موسسه اطلاعات علمی (ISI)» به بررسی آن‌ها

پوشش موضوعی آن رشته‌ها و گرایش‌های مربوط به هنر و علوم انسانی است.

این نمایه‌های استنادی در حال حاضر به چهار شکل مختلف قابل دسترس می‌باشند که عبارتند از: نسخه چاپی^۷، نسخه موجود بر روی صفحه نوری^۸، نسخه پیوسته^۹ و نسخه اینترنتی^{۱۰}. از میان چهارنوع نسخه موجود برای این نمایه‌نامه‌ها، استفاده از نسخه اینترنتی آن روزبه‌روز در سراسر جهان رواج بیشتری می‌یابد. نسخه اینترنتی پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی از طریق درگاهی تحت نام شبکه علم^{۱۱} ارائه می‌یابد. در همین راستا، شرکت تامسون که در حال حاضر اداره و مدیریت پایگاه‌های اطلاعاتی آی.اس.آی را به عهده دارد، شبکه دیگری را با نام شبکه دانش^{۱۲} راه‌اندازی کرده است که دسته‌ای دیگر از پایگاه‌های اطلاعاتی و خدمات متنوعی را که عمدتاً بر پایه نیازهای مشتریان مختلف می‌باشد، ارائه می‌نماید. در سال‌های اخیر می‌توان از یک درگاه هم به شبکه دانش و هم به شبکه علم از طریق اینترنت دسترس پیدا کرد.

اگرچه شبکه علم آی.اس.آی در حال حاضر حدود ۹۰۰۰ مجله را از کلیه رشته‌ها تحت پوشش خود دارد، اما این ادعا را ندارد که پوشش کاملی از کلیه مجلات علمی که در فرایند پژوهش بکارگرفته می‌شوند، دارد. در مقابل گردانندگان این پایگاه اطلاعاتی این ادعا را دارند که مهمترین و مفیدترین مجلات را تحت پوشش خود قرار داده‌اند. اهمیت مجلات با ترکیبی از معیارهای مختلف بر پایه استنادات بین مجلات و سایر معیارها توسط متخصصان سنجیده می‌شود. یکی از معیارهای مهم و مورد توجه متخصصان موسسه اطلاعات علمی برای اینکه مجله‌ای را در نمایه خود منظور کنند، بین‌المللی بودن یک مجله می‌باشد. چندین راه برای اینکه مجله‌ای بین‌المللی تشخیص داده شود، وجود دارد. مجله‌های موجود در نمایه‌نامه استنادی، علوم را از نظر بین‌المللی بودن مورد بررسی قرار دادند.

برطبق این پژوهش‌ها اکثر مجله‌های موجود در این پایگاه اطلاعاتی را می‌توان بین‌المللی نامید، و این درحالی است که اقلیتی از مجلات نیز دارای ویژگی‌ها و ابعاد ملی می‌باشند. اما در هر صورت این پژوهشگران به این نتیجه رسیدند که گرایش این پایگاه اطلاعاتی تمایل روزافزونی به نمایه‌سازی مجلات با ابعاد و وجهه بین‌المللی دارد. (<http://portal.isiknowledge.com>)

اگرچه پایگاه‌های اطلاعاتی مختلفی در رابطه با منابع اطلاعاتی معتبر وجود دارد، اما نمایه‌نامه‌های استنادی مؤسسه اطلاعات علمی بدون شک بیشترین کاربرد را در مطالعات سنجشی،

به متون این رشته می‌باشد. برای نیل به این هدف، کشورهای در حال توسعه نیازمند مساعدت ملت‌های پیشرفته به منظور فراهم کردن دسترسی کارآمدتر و مؤثرتر به قالب‌های چاپی و الکترونیکی می‌باشند.

همچنین نتایج این پژوهش درک بهتری از کارآمدی مجلات کتابداری را به عنوان ابزار آموزشی و توسعه کتابداری در هر دو کشور فراهم می‌نماید.

روش‌شناسی پژوهش:

در این پژوهش برای گردآوری داده‌ها از روش کتابسنجی استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه مجله‌های پذیرفته شده در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی می‌باشد. روش پژوهش به این طریق بود که مؤلفان در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی در گزینه گزارش‌های استنادی مجلات^{۱۴} کلیه کشورهای دارای مجله را از گزینه کشور بدست آورده و سپس کلیه اطلاعات مورد نیاز استخراج گردید. سپس کلیه اطلاعات به دست آمده جهت تجزیه و تحلیل وارد نرم افزار اکسل گردید و جداول مورد نظر جهت تحلیل آماری ترسیم گردید.

سوالات پژوهش:

۱. کدام کشورها در زمینه علوم در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله می‌باشند؟
۲. کدام کشورهای قاره آفریقا و اقیانوسیه در زمینه علوم در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله می‌باشند؟
۳. کدام کشورهای قاره آمریکا در زمینه علوم در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله می‌باشند؟
۴. کدام کشورهای اروپایی در زمینه علوم در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله می‌باشند؟
۵. کدام کشورهای آسیایی در زمینه علوم در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله می‌باشند؟
۶. کدام کشورها در زمینه علوم اجتماعی در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله می‌باشند؟
۷. کدام کشورهای قاره آمریکا در زمینه علوم اجتماعی در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله می‌باشند؟
۸. کدام کشورهای اروپایی در زمینه علوم اجتماعی در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله می‌باشند؟
۹. کدام کشورهای آسیایی در زمینه علوم اجتماعی در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله می‌باشند؟
۱۰. کدام کشورهای قاره آفریقا و اقیانوسیه در زمینه علوم اجتماعی در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله می‌باشند؟
۱۱. کدام کشورهای مسلمان در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله می‌باشند؟

یافته‌های پژوهش

۱. کدام کشورها در زمینه علوم در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله می‌باشند؟
- جدول شماره ۱، کلیه کشورهای دارای مجله در زمینه علوم در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی را نشان می‌دهد. جمعا ۶۷ کشور در زمینه علوم در این پایگاه دارای مجله می‌باشند که در این میان ایالات متحده آمریکا با ۲۳۸۵ مجله در صدر قرار دارد. بعد از آن انگلستان با ۱۲۹۸ مجله در رتبه سوم قرار دارد و هلند با ۵۸۵ مجله در رتبه سوم قرار دارد. سایر کشورها و تعداد مجلات آنها در جدول شماره ۱ نشان داده شده است.

پرداخته است یافته‌های این پژوهش نشان داد که از میان ده‌ها مجله علمی پژوهشی کشور به زبان لاتین، تنها سه مجله شیمی و مهندسی شیمی ایران (IJCE)، مجله پلیمر ایران (IPJ) و مجله علم و صنعت ایران (IJST) در فهرست وبگاه علم (WOS) موسسه اطلاعات علمی قرار دارند. عامل تأثیر (IF) سه مجله IJST, IPJ, IJCE در سال ۲۰۰۴ به ترتیب ۰.۳۴، ۰.۳۳، ۰.۰۳ و در همین سال شاخص فوری آن‌ها به ترتیب ۰.۶۲، ۰.۱۲۲، ۰.۱۳ بوده است. نیمه عمر ارجاعات به مجله و نیمه عمر ارجاعات در مجله، به ترتیب در مورد IJCE ۵/۱ سال و بیش از ده سال، در دو مورد IPJ و IJST هر دو کمیت بیش از ده سال می‌باشد.

اسلوگل (۲۰۰۵) در پژوهشی تحت عنوان «بررسی از سردبیران مجلات کتابداری و اطلاع‌رسانی» به بررسی ۴۸ مجله بین‌المللی و آلمانی زبان کتابداری از دیدگاه سردبیران آن‌ها پرداخته است. نتایج این پژوهش نشان داد که وضعیت بازار مجلات کتابداری و اطلاع‌رسانی در ده سال گذشته بسیار پویا و پر تحرک بوده است. و اساتید نقش مهمی را به عنوان نویسندگان و خوانندگان این مقالات ایفاء می‌کنند.

طیف وسیعی از خوانندگان در جایگاه دولتی به کار مشغولند که اکثر آن‌ها از کتابداران و اهل قلم می‌باشند. همچنین مشخص شد که بیشتر استنادهای علمی در مجلات انگلیسی زبان منتشر می‌گردند و کمتر در مجلات آلمانی یافت می‌شوند.

روسو (۲۰۰۲) در پژوهشی تحت عنوان «ارزیابی مجلات: مسائل فنی و عملی»، دیدی کلی از شاخص‌های ارزشیابی مجلات ارائه می‌کند. نقاط ضعف و قوت هر کدام از این شاخص‌ها بیان می‌شوند و قابلیت کاربردهای آن‌ها را مورد بحث قرار می‌دهد. همچنین از نتایج این تحقیق بیان می‌گردد که کیفیت مجله‌ها یک مفهوم چند وجهی می‌باشد.

مجله‌ها برای منظورهای خاص مورد ارزیابی قرار می‌گیرند. عامل تأثیر به عنوان بیشترین شاخص به کار گرفته شده در سنجش مجلات مطرح شده است. به دست آوردن عامل تأثیر در بازه زمانی بیش تر از دو سال، نتایج خیلی بهتری را به دست می‌دهد. همچنین با توجه به اهداف مطالعه و نوع ارزشیابی از شاخص‌های مناسب در آن زمینه استفاده می‌گردد.

اسلوگل و استاک (۲۰۰۴) در پژوهشی تحت عنوان «تأثیر و ربط مجله‌های علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی»، به تجزیه و تحلیل علم‌سنجی از مجلات بین‌المللی و آلمانی زبان کتابداری و اطلاع‌رسانی و تحلیل استنادی در برابر تحلیل خوانندگان پرداخته است. هدف تحلیل علم‌سنجی ارائه شده در این مقاله، بررسی منطقه‌ای و بین‌المللی مجلات علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی می‌باشد.

به همین منظور تحلیل استنادی، عامل تأثیر، نیمه عمر استنادی، تعداد و منابع هر مقاله، و نرخ ارجاعات به خود مقاله را به عنوان شاخص‌هایی در این زمینه بکار گرفتند. داده‌ها برای ۴۰ مجله بین‌المللی با استفاده از گزارش‌های استنادی نشریات نمایه استنادی علوم به دست آمدند. و استنادات ۱۰ مجله به زبان آلمانی به صورت دستی شمارش گردیدند. در مجموع تحلیل استنادها در حدود ۹۰ هزار استناد در ۶۲۰۳ مقاله منبع را که در فاصله سال‌های ۱۹۹۷ تا ۲۰۰۰ منتشر گردیدند، شامل می‌شد.

آفک و محمود (۲۰۰۵) پژوهشی تحت عنوان «استفاده از مجلات کتابداری و اطلاع‌رسانی در کشورهای در حال توسعه و مقایسه تطبیقی بین دو کشور مالزی و پاکستان»، را به انجام رسانده‌اند. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که حرفه کتابداری نیازمند آگاهی بیشتر از مجلات رشته خود و دسترسی راحت و وسیع تر

جدول شماره ۱: مجلات کشورهای مختلف جهان در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی در زمینه علوم

ردیف	نام کشورها	تعداد مجلات	ردیف	نام کشورها	تعداد مجله‌ها
۱	فیلیپین	۱	۳۶	ژاپن	۱۶۳
۲	لهستان	۵۴	۳۷	کتیا	۱
۳	رومانی	۷	۳۸	کویت	۱
۴	روسیه	۱۰۷	۳۹	لیتوانی	۲
۵	خریستان	۳	۴۰	مالزی	۱
۶	اسکانلند	۲۴	۴۱	مکزیک	۹
۷	سنگاپور	۳۴	۴۲	هند	۵۸۵
۸	اسلواکی	۱۰	۴۳	نیوزیلند	۲۲
۹	اسلونی	۳	۴۴	عروژ	۳۶
۱۰	آفریقای جنوبی	۱۷	۴۵	پاکستان	۲
۱۱	کره جنوبی	۳۷	۴۶	چین	۷۵
۱۲	اسپانیا	۳۰	۴۷	آرژانتین	۵
۱۳	سودان	۱۸	۴۸	ارمنستان	۱
۱۴	سوئیس	۱۴۳	۴۹	استرالیا	۶۳
۱۵	تایوان	۱۷	۵۰	اتریش	۲۲
۱۶	تایلند	۱	۵۱	بنگلادش	۴
۱۷	ترکیه	۵	۵۲	بلژیک	۱۳
۱۸	امارات متحده عربی	۴	۵۳	برزیل	۲۱
۱۹	اوکراین	۴	۵۴	بلغارستان	۱
۲۰	ایالات متحده آمریکا	۳۳۸۵	۵۵	کانادایات فرنگی	۷۷
۲۱	اروگوئه	۱	۵۶	شیلی	۷
۲۲	ازبکستان	۱	۵۷	کاستاریکا	۱
۲۳	ونزوئلا	۳	۵۸	کرواسی	۱۱
۲۴	یوگسلاوی	۳	۵۹	کوبا	۱
۲۵	فرانسه	۱۳۷	۶۰	جمهوری چک	۲۲
۲۶	آلمان	۴۳۱	۶۱	دانمارک	۵۹
۲۷	یونان	۴	۶۲	اکوادور	۱
۲۸	هنگ کنگ	۱	۶۳	مصر	۱
۲۹	مجارستان	۱۶	۶۴	انگلستان	۱۲۹۸
۳۰	هند	۴۵	۶۵	استونی	۱
۳۱	ایران	۶	۶۶	اتیوپی	۱
۳۲	ایرلند	۲۰	۶۷	فنلاند	۱۱
۳۳	رژیم اشغالگر قدس	۱۱			
۳۴	ایتالیا	۶۵			
۳۵	جامائیکا	۱			

جدول شماره ۴: کشورهای اروپایی دارای مجله در زمینه علوم در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی

ردیف	نام کشورها	تعداد مجله ها	تعداد مجله ها
۱	اسپانیا	۱۶۶	۱۶۶
۲	سوئیس	۱۲۳	۱۲۳
۳	آلمان	۱۲۱	۱۲۱
۴	انگلیس	۹	۹
۵	انگلیس	۱۱	۱۱
۶	فرانسه	۱۰۶	۱۰۶
۷	ایرلند	۹۰	۹۰
۸	اسکاندیناوی	۶۸	۶۸
۹	هلند	۶۵	۶۵
۱۰	دانمارک	۶۴	۶۴
۱۱	سوئد	۶۵	۶۵
۱۲	ایران	۱	۱
۱۳	یونان	۶	۶
۱۴	روسیه	۳	۳

۵. کدام کشورهای آسیایی در زمینه علوم در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله می باشند؟

جدول شماره ۵ کشورهای آسیایی دارای مجله در زمینه علوم در این پایگاه را نشان می دهد. ژاپن با ۱۶۳ مجله در رتبه اول و چین با ۷۵ مجله در رتبه دوم در بین کشورهای آسیایی قرار دارد. سایر کشورهای آسیایی دارای مجله در این پایگاه، در جدول شماره ۵ نشان داده شده است. جدول شماره ۵ مجله های کشورهای آسیایی در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی در زمینه علوم

ردیف	نام کشورها	تعداد مجله ها
۱	ژاپن	۱۶۳
۲	چین	۷۵
۳	هند	۴۵
۴	کره جنوبی	۳۷
۵	تایوان	۱۲
۶	ایران	۱
۷	مالزی	۱
۸	اندونزی	۱
۹	بنگلادش	۲
۱۰	پاکستان	۲
۱۱	کویت	۱
۱۲	مالزی	۱
۱۳	ایران	۱
۱۴	هند	۱
۱۵	بنگلادش	۲
۱۶	پاکستان	۲
۱۷	کویت	۱
۱۸	مالزی	۱
۱۹	اندونزی	۱
۲۰	بنگلادش	۲

۲. کدام کشورهای قاره آفریقا و استرالیا و اقیانوسیه در زمینه علوم در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله می باشند؟

جدول شماره ۲ کشورهای قاره آفریقا و استرالیا و اقیانوسیه را که در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله در زمینه علوم می باشند را نشان می دهد. طبق این جدول استرالیا با ۶۳ مجله و نیوزیلند با ۲۲ مجله و آفریقای جنوبی با ۱۷ مجله به ترتیب در رتبه های اول تا سوم در بین کشورهای این دو قاره قرار می گیرند.

جدول شماره ۲: کشورهای قاره آفریقا و اقیانوسیه دارای مجله در زمینه علوم در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی

ردیف	نام کشورها	تعداد مجله ها
۱	استرالیا	۶۳
۲	نیوزیلند	۲۲
۳	آفریقای جنوبی	۱۷
۴	قاره آفریقا	۱
۵	اقیانوسیه	۱

۳. کدام کشورهای قاره آمریکا در زمینه علوم در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله می باشند؟

جدول شماره ۳ کشورهای قاره آمریکا که در زمینه علوم در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله می باشند را نشان می دهد. ایالات متحده آمریکا با ۲۳۸۵ مجله در صدر قرار دارد. و بعد از آن کشور کانادا با ۷۷ مجله در رتبه دوم قرار می گیرد و برزیل با ۲۱ مجله در رتبه سوم قرار می گیرد. سایر کشورها و تعداد مجله های هر یک در جدول شماره ۳ نشان داده شده است.

جدول شماره ۳: کشورهای قاره آمریکا دارای مجله در زمینه علوم در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی

ردیف	نام کشورها	تعداد مجله ها
۱	ایالات متحده آمریکا	۲۳۸۵
۲	کانادا	۷۷
۳	برزیل	۲۱
۴	کوبا	۱
۵	کلمبیا	۱
۶	کاستاریکا	۱
۷	کوبا	۱
۸	کوبا	۱
۹	کوبا	۱
۱۰	کوبا	۱
۱۱	کوبا	۱
۱۲	کوبا	۱

۴. کدام کشورهای اروپایی در زمینه علوم در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله می باشند؟

جدول شماره ۴ کشورهای اروپایی را که در زمینه علوم در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی مجله دارند را نشان می دهد. در این میان کشور انگلستان با ۱۲۹۸ مجله در صدر قرار دارد و کشور هلند با ۵۸۵ مجله در رتبه دوم قرار دارد و کشور آلمان با ۴۳۱ مجله در رتبه سوم قرار دارد. کلاً ۳۰ کشور اروپایی در این پایگاه دارای مجله می باشند. سایر کشورها و تعداد مجله های آن ها در زمینه علوم، در جدول شماره ۴ نشان داده شده است.

در این زمینه نیز ایالات متحده آمریکا با ۹۸۸ مجله در رتبه اول قرار دارد و همچنین انگلستان با ۴۴۸ مجله در رتبه دوم قرار دارد. کشور هلند هم با ۱۰۹ مجله در رتبه سوم قرار دارد. سایر کشورها و تعداد مجله‌های آن‌ها در جدول شماره ۶ نشان داده شده است.

۶. کدام کشورها در زمینه علوم اجتماعی در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله می‌باشند؟
جدول شماره ۶ کشورهای دارای مجله در زمینه علوم اجتماعی در این پایگاه را نشان می‌دهد.

رتبه	نام کشورها	تعداد مجله‌ها	رتبه	نام کشورها	تعداد مجله‌ها
۱	فرانسه	۱۷	۲۱	گرواسی	۲
۲	آلمان	۵۵	۲۲	جمهوری چک	۴
۳	هند	۳	۲۳	دانمارک	۲
۴	ایرلند	۳	۲۴	انگلستان	۴۴۸
۵	روم اشغالگر قدس	۱	۲۵	فنلاند	۱
۶	ایتالیا	۱	۲۶	ایالات متحده	۹۸۸
۷	ژاپن	۷	۲۷	روسیه	۶
۸	مکزیک	۵	۲۸	اسکاتلند	۵
۹	هلند	۱۰۹	۲۹	سنگاپور	۱
۱۰	نیوزیلند	۴	۳۰	اسلواکی	۳
۱۱	نروژ	۶	۳۱	اسلوانی	۱
۱۲	چین	۴	۳۲	آفریقای جنوبی	۴
۱۳	آرژانتین	۱	۳۳	اسپانیا	۲
۱۴	استرالیا	۱۷	۳۴	کره جنوبی	۲
۱۵	اتریش	۳	۳۵	سوئد	۳
۱۶	بلژیک	۲	۳۶	سوئیس	۲۳
۱۷	برزیل	۲	۳۷	تایوان	۱
۱۸	کانادا	۲۸	۳۸	ترکیه	۱
۱۹	شیلی	۱	۳۹	کلمبیا	۱
۲۰	پرتغال	۱			

جدول شماره ۷: کشورهای قاره آمریکا دارای مجله در زمینه علوم اجتماعی در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی

رتبه	نام کشورها	تعداد مجله‌ها
۱	ایالات متحده	۹۸۸
۲	کانادا	۲۸
۳	کوبا	۲
۴	کلمبیا	۱
۵	کاستاریکا	۱
۶	مکزیک	۵
۷	کوبا	۱

۷. کدام کشورهای قاره آمریکا در زمینه علوم اجتماعی در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله می‌باشند؟
جدول شماره ۷ کشورهای قاره آمریکا که در زمینه علوم اجتماعی دارای مجله هستند را نشان می‌دهد.
ایالات متحده آمریکا با ۹۸۸ مجله و کانادا با ۲۸ مجله و مکزیک با ۵ مجله، به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار دارند.
۸. کدام کشورهای اروپایی در زمینه علوم اجتماعی در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله می‌باشند؟
جدول شماره ۸ کشورهای اروپایی که در زمینه علوم اجتماعی در این پایگاه مجله دارند را نشان می‌دهد. در بین کشور اروپایی

اطلاعاتی آی.اس.آی در زمینه علوم اجتماعی

۱۰. کدام کشورهای قاره آفریقا و اقیانوسیه در زمینه علوم اجتماعی در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله می باشند؟ جدول شماره ۱۰ کشورهای قاره آفریقا، استرالیا و اقیانوسیه که در زمینه علوم اجتماعی در این پایگاه دارای مجله می باشند را نشان می دهد. در کل از قاره آفریقا تنها آفریقای جنوبی دارای دو مجله در این زمینه می باشد. استرالیا دارای ۱۷ مجله و نیوزیلند دارای ۴ مجله می باشد.

جدول شماره ۱۰: کشورهای قاره آفریقا و اقیانوسیه دارای مجله در زمینه علوم اجتماعی در آی.اس.آی

رتبه	نام کشورها	تعداد مجله ها
۱	آفریقای جنوبی	۲
۲	استرالیا	۱۷
۳	نیوزیلند	۴

۱۱. کدام کشورهای مسلمان در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی

دارای مجله می باشند؟

جدول شماره ۱۱ کلیه کشورهای مسلمان که در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله می باشند را نشان می دهد. در بین کشورهای مسلمان، کشورهای ایران و ترکیه هر کدام با ۶ مجله، هر دو در رتبه اول قرار دارند. امارات متحده عربی با چهار مجله در رتبه سوم قرار دارد. سایر کشورهای مسلمان و تعداد مجله های آن ها در جدول شماره ۱۱ نشان داده شده است. لازم به ذکر است که تنها کشور مسلمانی که در این پایگاه دارای مجله در زمینه علوم اجتماعی است، کشور ترکیه است که دارای یک مجله در این زمینه می باشد.

جدول شماره ۱۱: کشورهای مسلمان که در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی مجله دارند

رتبه	کشورهای مسلمان	تعداد مجلات
۱	ایران	۶
۲	ترکیه	۶
۳	امارات متحده عربی	۴
۴	عمان	۳
۵	بنگلادش	۲
۶	مالزی	۲
۷	کامبوجا	۱
۸	اندونزی	۱
۹	لبنان	۱
۱۰	سنگاپور	۱
۱۱	تایلند	۱

بحث و نتیجه گیری:

یافته های این پژوهش نشان می دهد که تنها ۶۷ کشور در زمینه علوم در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله می باشند. ایالات متحده آمریکا با داشتن ۲۳۸۵ مجله در رتبه اول در این زمینه قرار دارد و انگلستان با ۱۲۹۸ مجله در زمینه علوم در رتبه دوم قرار دارد. همانطور که از یافته های این پژوهش استنباط می شود بیش از نیمی از کشورهای جهان در زمینه علوم در این پایگاه هیچ مجله ای ندارند. از آنجا که یکی از معیارهای رشد علمی هر کشور داشتن مجلات معتبر و کافی جهت چاپ تولیدات علمی پژوهشگران خود می باشد، این کشورها جهت ورود به عرصه های بین المللی و بالا بردن سهم تولیدات علمی خود، در این زمینه باید تلاش خود را جهت چاپ مجلاتی با استانداردهای این پایگاه بیشتر کنند تا بتوانند سهمی در تولیدات علمی جهانی داشته باشند. یافته ها نشان می دهد

دارای مجله در این زمینه، کشورهای انگلستان با ۴۴۸ مجله، هلند با ۱۰۹ مجله و آلمان با ۵۵ مجله، به ترتیب در رتبه های اول تا سوم قرار دارند. سایر کشورهای و تعداد مجلات آن ها در جدول شماره ۸ نشان داده شده است.

جدول شماره ۸: کشورهای اروپایی دارای مجله در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی در زمینه علوم اجتماعی

رتبه	نام کشورها	تعداد مجله ها
۱	فرانسه	۹۷
۲	آلمان	۵۵
۳	ایرلند	۳
۴	ایتالیا	۱
۵	هلند	۱۰۹
۶	نروژ	۶
۷	اتریش	۳
۸	بلژیک	۲
۹	پرتغال	۱
۱۰	گرواسی	۲
۱۱	جمهوری چک	۱
۱۲	دانمارک	۲
۱۳	انگلستان	۴۴۸
۱۴	فنلاند	۱
۱۵	اسکاندیناوی	۱
۱۶	اسلواکی	۳
۱۷	اسلوانی	۱
۱۸	اسپانیا	۲
۱۹	سوئد	۲
۲۰	سوئیس	۲۳
۲۱	روسیه	۱

۹. کدام کشورهای آسیایی در زمینه علوم اجتماعی در پایگاه

اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله می باشند؟

جدول شماره ۹ کشورهای آسیایی دارای مجله در زمینه علوم اجتماعی در این پایگاه را نشان می دهد. ژاپن با ۷ مجله و چین با ۴ مجله، به ترتیب در رتبه های اول و دوم قرار دارند. به طورکل ۸ کشور آسیایی در زمینه علوم اجتماعی دارای مجله می باشند که در جدول شماره ۹ نشان داده شده است.

جدول شماره ۹: کشورهای آسیایی دارای مجله در پایگاه

رتبه	نام کشورها	تعداد مجله ها
۱	ژاپن	۷
۲	چین	۴
۳	هند	۳
۴	کره جنوبی	۲
۵	تایوان	۱
۶	ترکیه	۱

اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله در زمینه علوم می باشند و در این میان کشورهای انگلستان با ۱۲۹۸ مجله، کشور هلند با ۵۸۵ مجله و کشور آلمان با ۴۳۱ مجله در رتبه سوم قرار دارد. ۲۱ کشور آسیایی از ۵۶ کشور در این قاره پهناور دارای مجله در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی می باشند.

در بین این ۲۱ کشور، ژاپن با ۱۶۳ مجله و چین با ۷۵ مجله در رتبه های اول و دوم قرار دارند. کشور ایران نیز در زمینه علوم در این پایگاه دارای ۶ مجله می باشد.

به طور کلی ۳۹ کشور دارای مجله در زمینه علوم اجتماعی در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی می باشند. که در بین این کشورها ایالات متحده آمریکا با ۹۸۸ مجله در این زمینه نیز در رتبه اول قرار دارد.

که تنها چهار کشور آفریقایی از ۴۸ کشور در این قاره، دارای مجله در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی در زمینه علوم می باشند. در بین این چهار کشور، آفریقای جنوبی با ۱۷ مجله در زمینه علوم در رتبه اول قرار دارد و سه کشور کنیا، مصر و اتیوپی هم هر کدام یک مجله دارند.

بنابراین سایر کشورهای این قاره باید تلاش خود را در به چاپ رساندن مجلاتی با معیارهای بین‌المللی دو چندان نمایند. در قاره آمریکا، کشورهای ایالات متحده آمریکا، کانادا و برزیل به ترتیب دارای بیشترین مجله ها در زمینه علوم در این پایگاه می باشند.

البته ایالات متحده با داشتن ۲۳۸۵ مجله در بین تمام کشورها در رتبه اول قرار دارد. ۳۰ کشور از ۴۷ کشور قاره اروپا در پایگاه

کشورهای در حال توسعه که توانایی پیمودن این حرکت را ندارند، بتوانند گام‌هایی موثر در این زمینه برداشته و سهمی از حرکت علمی که در عرصه جهانی وجود دارد را بر عهده گیرند. و نیز پژوهشگران و محققان این کشورها بتوانند یافته‌های علمی خود را جهت تبادل فکر و اندیشه، به راحتی در اختیار جامعه علمی در اقصی نقاط جهان بگذارند.

یافته‌ها نشان می‌دهد که نزدیک به نود درصد از مجلات نمایه شده در این پایگاه مربوط به کشورهای شمال یا پیشرفته می‌باشد. بنابراین برای کم کردن این شکاف باید تدابیری اندیشید تا کشورهای جنوب یا در حال توسعه بتوانند در این زمینه - یعنی چاپ مجلاتی با استانداردهای بین‌المللی - اقدام نمایند. کشورهای مسلمان که رسالتی دو چندان در تبادل آراء و اندیشه‌های اسلامی در سطح بین‌المللی دارند، باید اقداماتی جدی در این زمینه در پیش گیرند، چرا که کشورهای اسلامی تنها یک مجله در زمینه علوم اجتماعی دارند و این یک مجله به تنهایی نمی‌تواند این رسالت مهم را بر دوش بکشد.

انگلستان با ۴۴۸ مجله و هلند با ۱۰۹ مجله به ترتیب در رتبه‌های دوم و سوم قرار می‌گیرند.

در زمینه علوم اجتماعی قاره آمریکا، تنها ۷ کشور از ۳۶ کشور در زمینه علوم اجتماعی دارای مجله می‌باشند و قاره اروپا ۲۱ کشور از ۴۷ کشور و قاره آسیا ۸ کشور از ۵۶ کشور و قاره آفریقا تنها ۱ کشور و در قاره اقیانوسیه، استرالیا ۱۷ مجله و نیوزیلند نیز دارای ۴ مجله در زمینه علوم اجتماعی می‌باشند.

به طور کلی ۱۱ کشور مسلمان در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی دارای مجله می‌باشند و تنها کشور مسلمانی که در زمینه علوم اجتماعی دارای مجله است، ترکیه با ۱ مجله می‌باشد.

با یک جمع بندی کلی از نتایج به دست آمده، متوجه می‌شویم که بیش از نیمی از کشورهای جهان در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی فاقد مجله هستند.

از آنجا که یکی از معیارهای توسعه علمی و صنعتی هر کشوری داشتن مجلات علمی و تخصصی در زمینه‌های مختلف علوم است، بنابراین باید سازمان‌های جهانی و منطقه‌ای تدابیری بیندیشند تا

پی‌نوشت‌ها

1. Citation Indexing
2. Institute for Scientific Information (currently Thomson Scientific, Inc.).
3. Eugene Garfield
4. Science Citation Index
5. Social Science Citation Index
6. Art & Humanities Citation Index
7. Printed Version
8. CD-ROM Version
9. Online Version
10. Internet Based
11. Web of Science
12. Web of Knowledge
13. Cover to Cover
14. JCR

منابع و مآخذ

۱. صبوری، علی اکبر (۱۳۸۴). «ارزیابی مجلات ایرانی فهرست شده در موسسه اطلاعات علمی (ISI)». رهیافت. شماره ۳۶. صفحه ۵۲-۶۲.
۲. علیجانی، رحیم و لیلا دهقانی (۱۳۸۵). بازیابی پیوسته نظامها و روشها. تهران: نشر چاپار. صفحه ۹۷.
۳. عصاره، فریده (۱۳۷۶). کتابسنجی. مجله علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز. دوره سوم، سال چهارم. صص ۶۳-۷۴.
4. Afaq, Novera & Mahmood, Khalid (2005). «Use of LIS journals in developing countries – a comparative study of Malaysia and Pakistan». Library Review, vol.54, no.3 p.192-199.
5. <http://portal.isiknowledge.com> [accessed: 9/11/2007]
6. Rousseau, Ronald (2002). «Journal Evaluation: Technical and Practical Issues», Library Trends, vol. 50, no. 3, p.418- 439.
7. Schloegl, Christian (2004). «Impact and Relevance of LIS Journal: A Scientometric Analysis of International and German-Language LIS Journal – Citation Analysis Versus Reader Survey», Journal of The American Society For INFORMATION SCIENCE AND TECHNOLOGY, vol.55, NO.13, P.1155-1168.
8. Schloegl, Chritian & Petschnig, Wolfgang (2005). Library and information science journals: An editor survey, Library Collections Acquisitions & Technical Services, vol. 29, p.4-32.